

Mint arról előző számunkban beszámoltunk, Ferenc pápa fogadta a ZSVK delegációját. A küldöttségben Kelet-Közép-Európa régióját Heisler András, a Mazsihisz elnöke képviselte.

Az Izrael Állama és Magyarország közötti diplomáciai kapcsolatok helyreállításának 25. évfordulója alkalmából nagyszabású koncertet és fogadást rendeztek a Vigszínházban. Képünkön Navracsis Tibor akkor még külgazdasági és külügyminiszter Ilan Mor izraeli nagykövettel. (MTI – Bruzák Noémi fotó)

70.

1944. október 16.

Krisztus nevében! Kun páter a Bíró Dániel Kórház betegeire és orvosaira ezzel a felkiáltással vezényelt tüzet. A papi reverendára nyilaskeresztes karszalagot húzó egykori lelkész a Városmajor környékén lévő zsidó szerezettőlhon és a kórház lakóinak gyilkosa volt. A képet a gyászos emlékü nyilván hatalomátvétel 70. évfordulója alkalmából közöljük.

Szálasi skizoid pszichopata volt

A Nemzetvezetőt Németországban és itthon is elmebetegnek, bolondnak tartották, a szakvélemény 1939-ben készült el.

Szálasi Ferencet nem érdekelte, mit gondolnak felőle: „bolondnak mindig szerencséje van” – mondta, és hívei kérésére sem volt hajlandó magát megvizsgáltatni. Bakody Aurél lipótmezei elmeorvos főorvos kormánypárti képviselő barátja kérésére készített hosszabb elemzést a Szálasi által 1935-ben írt pártprogram, a Cél és Követelések alapján.

Autisztikus, köldöknézó néptribun

A doktor nem tudott vagy nem akart Szálasival személyesen találkozni, ám szakvéleménye előszavában kiemeli, elmeorvosok gyakran kénytelenek például végrendeleti perek esetében kizárólag írásművek alapján véleményt mondani. A pártprogram alapján pedig a későbbi Nemzetvezetőt úgynevezett „neophráziás” (új szavakat gyártó), frázispuffogató, bizarr logikájú vagy logikátlan szavakat gyártó elmebetegnek nevezte, aki különösen hajlamos jelentéktelen tartalmú bölcsekségeit patetikusan előadni – olvasható a levéltári forrásokat feldolgozó Archivnet.hu-n.

Szálasi a skizoid miszticizmus, a bizarrkodó gondolatkapcsolások jellemzője, aki hajlamos a fogalmakat ködösen összecerézni, és jellemző rá a bizarr szerepkeresés és a logikátlan elhivatottság érzése is. Egymásnak ellentmondó vagy teljesen értelmetlen mondatai Bakody szerint „csak az író autizmusával, saját csodálatában való affektív elmélyedésével” magyarázhatók. Úgy vélte, hogy Szálasi autisztikus, köldöknézó, „skizofrén néptribun”, aki a realitást teljesen kizárta gondolatmenetéből, és ezért rátévedt az „irreális, megvalósíthatatlan követelések ingoványára”.

Lázálmokban élő fantaszta

Még saját híveinek is feltűnt, hogy valami nincs rendben. „Mélyeséges megdöbbenéssel kell tapasztalunk, hogy nagy emberünk, Szálasi Ferenc elé nem mehetünk tapasztalatainkkal, ha azok rossz híreket tartalmaznak, mert eddigi szenvedései miatt – amelyekért tetemre hívjuk ezeket okozóját, a mai rendszert – nem képes rossz híreket tartalmazó tényekkel szembenézni sem tárgyi, sem személyi vonatkozásban, hanem ehelyett egy konok optimizmusba sáncolja el magát” – írta Kőfaragó-Gyelnik Vilmos.

„A német vezetés a legtöbbször kezében tartja a hadászati kezdeményezést, annak ellenére, hogy védelemben van. A szovjet viszont annak ellenére, hogy támad, mindig védekezésre kényszerül” – értékelte Szálasi a hadi helyzetet 1943 végén. Nem hallgatóságát szándékosan megtevesztetni akaró, cinikus politikus volt, hanem a valóságtól teljesen elszakadt, lázálmban élő fantaszta – jegyzi meg Karsai László történész.

Ideológusa bezáratta volna

A szélsőjobboldali Málnási Ödön, Szálasi ideológusa szerint főnöke „szentebbet nem ismert, mint saját egyéni, hatalmi érvényesülését”, hajlamos „saját énjének a lehetőségekkel ellentétes módon való” értékelésére, túlbecsülésére. Mindezek a jellemvonások Málnási szerint a több mint kétéves, végig magánzárkában töltött börtönbüntetése alatt csak súlyosbodtak, társulva klasztróbiás kényszerképzetekkel.

1940 végén Málnási még nem tartotta közveszélyesnek Szálasi, de „mihelyt az európai események alakulása pártjával való tevékenységének közveszélyes lehetőségét biztosít, büntetőjogi beszámíthatatlansága folytán terápiás eljárást igényel” – szögezte le. Javasolt gyógymódja meglehetősen egyszerű volt: Szálasi elmeorvosintézetbe kell zárnai.

Skizoid pszichopátia

Szirmai Rezső újságíró és Gartner Pál pszichoanalitikus orvos 1945 decemberében kétszer tudott Szálasival az Andrássy út 60.-ban, a börtöncellában hosszasan elbeszélgetni. „Hisz abban, amit mond. Komolyan veszi saját magát. Csodálattal adózik saját rögeszméinek” – szűrték le. Dr. Gartner, Bakodyval ellentétben, úgy vélte, hogy „Szálasi nem elmebeteg, hanem skizoid pszichopata (életidegen kóros személyiség)”.

„Egész életvezetése, túlértékelt eszmei, közösséget kereső lelkivilága (valójában lelki egyedülléte), kifejezései bizarrsága, csökkent valóságérzéke, kóros önértékelése, »küldetésbe« vetett hite, zavaros ideológiája skizoid pszichopátia diagnózisnak felvételét teszik jogosulttá.”

A szabadkai zsinagógáról (is) – Szabadkán

Zsinagógaépítészlet Kelet-Közép-Európában 1782–1944 címmel láttható Szabadkán az a vándorkiállítás, amely kilenc ország zsinagógáin keresztül mutatja be a zsidók több évszázados vándorlását a térségben.

Mint Balatoni Mónika, a Külügyminisztérium kulturális diplomáciáért felelős államtitkára a megnyitón hangsúlyozta, a tárlat nagyon jól reprezentálja azt a kulturális vegyületet, amely nélkül ma politikailag nem értelmezhető Kelet-Közép-Európa. Hozzátette, hogy a kiállítás révén vallási és kulturális párbeszéd is indulhat.

A vándorkiállítást a szabadkai születésű Klein Rudolf építészettörténész és fotóművész azonos című könyve alapján állították össze, és Szabadka előtt Kassán, valamint Budapesten mutatták be. A 20 éves kutatás eredményeként megszületett tárlat azonban szélesebb körben mutatja be a zsinagógaépítészetet, mint az írásmű, a mintegy 400 fényképen keresztül voltaképpen az egész Osztrák-Magyar Monarchia területét lefedi. A fotók végigkövetik a zsidók több évszázados vándorlását a mai Lengyelország, Csehország, Szlovákia, Magyarország, Ukrajna, Románia, Horvátország, Szlovénia és Szerbia falvaiban és városaiban.

Heisler András, a Mazsihisz elnöke hangsúlyozta, hogy a szabadkai volt a történelmi Magyarország második legnagyobb zsinagógája – a Dohány utcai után –, és majdnem arra a sorsra jutott, mint a Kárpát-medence több más szakraális zsidó épülete. Az összeomlástól a szerb kormányzat és a magyar kormány, valamint számos zsidó közösség támogatása mentette meg.

A magyar szecesszió stílusában épült templomot Komor Marcell és Jakab Dezső tervezte, az üveglab-

kok Róth Miksa műhelyében készültek. Az 1970-es években bedőlt az egyik kupolája, és az épület majdnem összeomlott, felújítása azóta tart. A belső tér rekonstrukciójához a magyar állam 100 millió forintig terjedő anyagi támogatást ad.

Kirschner Péter, a Mazsike elnöke a kárpát-medencei zsinagógák megmentéséről beszélt. A zsinagógák vagy annak romjai számos helyen megmaradtak, de a közösség nem. „Éppen azért rendeztük ezt a kiállít-

tást, hogy megmutassuk, a zsinagóga egy-egy város életében építészeti, kulturális, közösségteremtő funkciójában milyen fontos szerepet töltött be” – részletezte a Mazsike elnöke. Hozzáfűzte: a jövő szempontjából arra is gondolni kell, hogy a meglévő épületeket hogyan lehet helyreállítani és új tartalommal megtölteni; például ott, ahol már nincs zsidó közösség, a zsinagógák kulturális funkciót tölthetnek be.

MTI

Siófokon felavatták Zalubel István szobrász holokauszt-émlékművét, amelyet a 70. évfordulóra alkotott. A Tom Lantos család és a Lantos Alapítvány támogatásával és finanszírozásával készült alkotás Dávid király hárfáját szimbolizálja, amelyben a húrok helyett szögesdrótok látszanak.

Amit Ronald S. Lauder tevékenységéről tudni kell

Ronald S. Lauder nemzetközi jótékony adományozó, befektető és műgyűjtő, egykori közalkalmazott 2007 júniusától tölti be a Zsidó Világkongresszus elnöki tisztét. Lauder elnök judaizmus iránti mély elkötelezettségét világszerte számos különböző jótékony kezdeményezése is bizonyítja.

A Zsidó Világkongresszus elnökeként Lauder nagykövet számtalan államfővel, miniszterelnökkel és kormányképviselővel találkozott, hogy közbenjárjon a zsidók és a zsidó közösségek számára legfontosabb nemzetközi célok érdekében. Szilárdan hisz Izrael támogatásának fontosságában, különösen akkor, amikor állampolgárai támadás alatt állnak, miközben fontosnak tartja ösztönözni és segíteni a vibráló, étellel teli zsidó közösségek fejlődését az egész világon.

1983 és 1986 között Ronald S. Lauder az Egyesült Államok NATO- és európai ügyekért felelős államtitkár-helyettese volt a védelmi minisztériumban. 1986-ban Reagan elnök bécsi nagykövetté nevezte ki. Kiküldetése alatt szoros diplomáciai kapcsolatokat épített ki a két ország között, miközben személy szerint elutasította az elnökké választott Kurt Waldheimet.

Ausztriai tapasztalatai tovább mélyítették zsidó öröksége iránt érzett megbecsülését és elkötelezettségét. Ezt követően igyekezett újjáéleszteni a zsidó életet Közép-Kelet-Európában azokban a közösségekben, amelyeket feldúlt a holokauszt, majd elnyomott a kommunizmus. 1987-ben létrehozta a Ronald S. Lauder Alapítványt, amely ma már 37 zsidó iskolát, tábort és közösségi központot támogat Ausztriában, Bulgáriában, Csehországban, Fehéroroszországban, Magyarországon, Németországban, Lengyelországban, Romániában, Szlovákiában és Ukrajnában. Erőfeszítései zsidó fiatalok ezreit ébresztették rá zsidó örökségükre.

Lauder nagykövet egy nemzetközi diákcsereprogramot is alapított a New

York-i és a bécsi zsidó középiskolák tanulóinak számára. Mára a program kibővült berlini, budapesti, prágai, szentpétervári, szófiai és varsói iskolák diákjaival is.

1997-ben megválasztották a Zsidó Nemzeti Alap elnökévé, majd itt végzett tízéves sikeres munkája után a szervezet Bizottságának elnökévé. 1999 és 2001 között a Főbb Amerikai Zsidó Szervezetek Elnökeinek Konferenciáját vezette.

Művészet iránti szenvedélye és az igazság iránti elkötelezettsége vitte rá arra, hogy megalapítsa a Bizottság a Műkincsek Visszaszerzéséért nevű szervezetet, amely segítette azon nemzetközi jogszabályok elfogadását, amelyek lehetővé tették a nácik által a második világháborúban elrabolt műtárgyak visszaszerzését. A Bizottság ma is segíti fontos festmények felkutatását és visszajuttatását egykori tulajdonosaik örököseihez.

Lauder nagykövetet 2008-ban a Zsidó Kárpótlási Világszervezet elnökévé választották. Emellett a Zsidó Örökség Bizottságának elnöke, a Jad Vasem Nemzetközi Társaság Nemzetközi Kormányzó Bizottságának igazgatója, tagja az Egyesült Államok Holokauszt Emlékbizottságának, a Zsidó Teológiai Szeminárium igazgatótanácsának, az Amerikai Zsidó Közös Segélyszervezet igazgatótanácsának, a Rágalmazás-ellenes Liga Alapítvány felügyelőbizottságának és az Ábrahám Alap felügyelőbizottságának. Elnöke a Brandeis Egyetem Szaharov Archivuma felügyelőbizottságának, valamint tagja a tel-avivi múzeum nemzetközi igazgatótanácsának is. Lauder nagykövet alapítása óta a Shalem Központ fontos támogatója. A Modern Művészetek Múzeuma felügyelőbizottságának is tiszteletbeli elnöke.

bnaibrith.hu

Ferenc pápa támogatja az Auschwitz Alapítványt

Ferenc pápa százezer euróval (31 millió forinttal) támogatta az Auschwitz-Birkenau Alapítványt, amely a lengyelországi Auschwitz Múzeumot üzemelteti – adta hírül közleményében Piotr Cywinski, az alapítvány elnöke, a múzeum igazgatója.

„Az összeg nem nagy, mert korlátozottak a lehetőségeink, azonban ezzel kívánjuk kifejezni, hogy az alapítvány által végzett munkát teljes mértékben támogatjuk” – írta az adományt kísérő levelében Pietro Parolin bíboros, szentszéki államtitkár.

Piotr Cywinski

A Vatikán a 31. állam, amely hozzájárult az alaphoz. Az alapítvány célul tűzte ki, hogy legalább 120 millió eurót (37 milliárd forintot) gyűjtsön össze, hogy ennek kamataiból biztosítsa az emlékhelyként és múzeumként működő egykori náci koncentrációs tábor karbantartását és fejlesztését. Ez az összeg lehetővé tenné, hogy évente 6-7 millió eurót (1,9-2,2 milliárd forintot) mozgósítsanak a múzeum fenntartásához. A létesítmény 200 hektáros területén 155 épület és 300 romos állapotú építmény áll.

Eddig a megígért 102 millió euróból (32 milliárd forintból) 67 milliót (21 milliárd forintot) utaltak át az alapítvány számlájára. Németország 60 millió eurót (19 milliárd forintot) adományozott.

Tavaly az alap segítségével 837 ezer euró értékű munkát végeztek el a múzeum területén – közölte a múzeum.

Auschwitz-Birkenau a holokauszt szimbólumává vált, mert itt, a második világháború idején német megszállás alatt álló Dél-Lengyelországban épült a legnagyobb koncentrációs tábor, ahol több mint 1,5 millió embert öltek meg a nácik 1940 és 1945 között. A láger 1979 óta a világörökség része.

A múzeumot évente több mint egymillióan látogatják.

MTI

KÖNYV

A kibeszélt kibeszélhetetlen

Szántó István: Isten szabadságra ment

„Auschwitz után verset írni barbárság” – szól az ismert mondat Adornótól. A holokauszt művészi feldolgozhatatlanságának problémája nem új keletű, és rengeteg továbbgondolandó kérdést rejt magában. Ha a művészet célja a gyönyörködtetés, hogyan lehetjük örömeinket olyan szövegekben, melyek emberek szenvedését és halálát mutatják be? Miközben az is igaz, hogy valamilyen módon mégis hírt kell adni az ábrázolhatatlanról, annak ellenére, hogy nyelvünk, mely korábbi jelentésekkel terhelt szavakat használ, nem alkalmas a pontos leírásra.

A holokausztirodalom legelső jelentős szövegei így lettek a túlélők vallomásai, beszámolóik, gondoljunk csak Primo Levi, Jorge Semprun vagy Tadeusz Borowski munkáira.

Visszont ha úgy volna, hogy a holokausztot hitelesen csak a túlélők képesek bemutatni, akkor néhány év múlva a holokausztművészet eltűnne. Ez súlyos veszteség lenne egy ilyen történelmi esemény esetében, melynél nagyon fontos, hogy az utódok is tudomást szerezzenek róla.

Szántó István könyve a szemtanú hitelességével számol be a történetekről, hol az édesanya, hol a fiú szemszögéből. Tehát egyrészt olvashatjuk Guttmann Jolika visszaemlékezéseit arról, hogyan hurcolták el őt és teljes családját 1944-ben Hernádvécséről, hogyan tudtak életben maradni a táborban, túlélve a kegyetlenkedéseket, a kínzásokat, a betegségeket, a mellettük elpusztuló ismerősöket és a biztos pusztulás rémét.

Másrészt olvashatjuk a fiú, Szántó István emlékeit arról, hogyan beszélt neki az édesanyja gyerekkorában a történetekről, és abból ő ma, túl a hatvanon, mire emlékszik. Szokatlan módon ugyanis édesanyja valamiféle zsigeri ösztönnel kibeszélte magából a történeteket, melyek így fia hétköznapi életének részévé váltak.

Megtudhatjuk továbbá, miként élte át Szántó István a haláltábor kiváltotta szorongást, a második generáció traumáját. E lelkiállapot megjele-

nítésére igen kevés példát tudnánk felsorolni a magyar holokausztirodalomból.

(Szántó István: Isten szabadságra ment. Ab Ovo Kiadó, 2014.)

Jolsvai Júlia

A Zsidó Kultúra Napja Tiszafüreden

Immár 9. alkalommal rendezte meg a Tiszafüredi Menóra Alapítvány a zsidó kultúra napját, amely ezúttal is többféle érdekességet kínált a közönségnek: előadást, kiállítást és a Klezmerész együttes egyórás koncertjét.

A résztvevőket Szegő Ágnes, az alapítvány kuratóriumának elnöke köszöntötte. Bemutatta Klaus Riedelt, Németország magyarországi nagykövetének első számú helyettesét és feleségét, majd Gordon Gábort, az Élet Menete Alapítvány vezetőjét és Dombi Gábort, a Mazsihisz elnökének képviselőjét. Üdvözölte Lebovits Imrét, Tiszafüred díszpolgárát is.

Lebovits Imre úgy gondolja, hogy ő az utolsó tiszafüredi zsidó, aki túlélte a holokausztot, ezért joga van arra, hogy a hetven évvel ezelőtti eseményekre emlékezzen. Hazánkban a 20. század elején egymillió zsidó élt, közülük a vidéki zsidóság 80 százalékát pusztították el. Nem volt törvénytörő, hogy egy évvel a második világháború befejezése előtt ez megtörténjen, hiszen az ellenkezőjére Európa-szerte nagyon sok példa van. A magyarországi zsidók nem tettek semmi rosszat, adófizetők, törvénytisztelő polgárok voltak. Lebovits Imre szóba hozta a jelenkor eseményeit, amikor az Iszlám Állam ugyanúgy nem ismer könyörületet, mint Hitler katonái.

Gordon Gábor, az Élet Menete Alapítvány vezetője röviden bemutatta a művelődési központ kistermében rendezett kiállítást, amely az El-

Lebovits Imre emlékezik

hurcolt életek címet kapta. Elmondta, hogy az alapítvány ezzel a tárlattal is az oktatást, a felvilágosítást kívánja segíteni, hiszen ez akadályozhatja meg, hogy a holokauszt még egyszer megtörténjen. A kiállítás anyagát három fiatal hozta létre 2013-ban. A vándortárlat középpontjában a vidéki zsidóság 1944-es deportálása áll, valamint a holokauszt előzményei és következményei.

A kisteremben látható dokumentumoknak csak egy része az Elhurcolt életek című anyag, a másik részét a Zsidó múlt elnevezésű projekt gyűjteményéből állították össze. A projekt célja, hogy egy virtuális mú-

zeumot hozzon létre, a zsidó nép megmaradt emlékeinek összegyűjtésével. A tárlatnak ez a része igyekszik a magyarországi zsidóság teljes történetét felölelni: a betelepéstől kezdve a zsinagógák építéséig, a gazdaságban, a szellemi életben betöltött szereptől a családok életéig.

Szegő Ágnes kiemelte, hogy nemrég beköszöntött a zsidó újév. Ezt az ünnepet köszöntötte Ország Erika, aki egy Izraelből származó sófárt hozott el Tiszafüredre.

Ezt követően került sor Szegő Ágnes előadására, akiről köztudott, hogy már összeállította a Heves és Szolnok megyei zsidóság történetét.

Ebből az anyagból mutatott be képeket, illetve egy összefoglalót hallottunk a megjelent kiadványokból. Szegő Ágnes elmondta, hogy Heves megyéből már a 15. századból vannak adatok arról, hogy ott zsidók éltek. Zsidó családok jöttek keletről és nyugatról is, legtöbbször csak egy batyúval a hátukon. A 18. századtól már többen települtek le a dél-hevesi térségben, ahol átvették a magyar nyelvet és szokásokat, de hitüket megtartották. Egerben 1846-ból van adat az első beköltöző zsidóról. Egy-egy településen a betelepülők legelőször a Temetkezési Szentegyletet alapították meg, hiszen gondoskodni kellett halottaikról.

Ezt követte a hitközségek létrehozása. Gazdag képanyagot láthattunk a két megyében meglévő – esetleg már elbontott – zsinagógákról. Közismert, hogy a zsidóság elsősorban kereskedelemmel, vendéglátással, majd iparossággal, később vállalkozásokkal, pénzügyekkel foglalkozott. A későbbi generációk már az orvosi, ügyvédi pályára léptek. Heves és Szolnok megyében az orvosok és az ügyvédek 50 százaléka zsidó származású volt. Az előadó szólt a magyarországi holokausztról is, amelyben 1944. április és július között a félmillió vidéki zsidóság gettósítása, deportálása, majd kivégzése történt meg.

Szegő Ágnes előadása után a Klezmerész együttes színvonalas koncertje következett, amelyet nagy tapssal jutalmazott a hálás közönség.

(Forrás: Főnix Tv)

Iványi izraeli gyengénlátóknak is segít

Jól csak a szívével lát az ember. Ami igazán lényeges, az a szemnek láthatatlan. (Antoine de Saint-Exupéry: A kis herceg)

Iványi Gábor, az elesettek segítője

bölcs és segítőkész lelkésze-rabbija lenne, aki igyekszik segíteni a rászorulóknak Magyarországon és azon kívül is.

Iványi nemrég rövid izraeli körúton volt, hogy mint már annyiszor, a helyszínen tapasztalja meg az aktuálisan zajló fegyveres konfliktust, valamint egyúttal szolidaritásáról biztosítsa azokat, akik elszenvedik ezt, és tapasztalataival igyekezzen eloszlatni azokat a magyarországi és európai tévhiteteket, amelyek Izrael agresszornak akarják beállítani.

Látogatás során úgy ítélte meg, hogy a sérült emberek – akik persze igyekeznek teljes életet élni, dolgozni, tanulni – számára nyújtott segítség lenne a legfontosabb. Ezért úgy döntött, a jelenlegi helyzetben látássérült fiatalok számára szeretne egyháza, a MET támogatást nyújtani ahhoz, hogy kiszakadjanak a napi feszültségekből, és kissé felüdüljenek.

A megérkezés estéjén Iványi Gábor, valamint munkatársai – akik a későbbiekben kísérői is voltak a cso-

portnak – várták a reptéren a vendégeket, akiket a Wesley János Lelkészképző Főiskola internátusában helyeztek el. Vezetőjük a Tel-avivi Vakok Egyesületének igazgatónöje, Keren Jaffe szociális munkás volt.

A kísérők legalább olyan izgalommal várták a programokat, mint az izraeliek, annál is inkább, mert ez volt az első látássérült csoport, akiket vendégül láttak. A tapasztalat példaértékű volt: egyetlen kivétellel senki sem érkezett fehér bottal. Önállóan jártak azok is, akik teljesen világtalanok voltak, kivéve egy zenetörténész fiatalembert. Sziszi, a társaság üdvöskéje, legvidámabb tagja szintén születésétől fogva világtalan. Minimális segítséget vett csak igénybe társaitól. Ő volt, aki táncolt, énekelt vidáman, ahol csak tehette. Hobbija, hogy nyelveket tanul, így már több mint heten beszél.

A kísérők közt két gyógypedagógus is akadt, de még számukra is a meglepetés erejével hatott a csoport tagjainak önállósága, életvidámsága.

A programok változatosak és sikeresek voltak. A budapesti városnézés, a zsidónegyed megismerése, a gyógyfürdőzés, a hajókirándulás Szentendrére és a többi mind nagy örömet szereztek a vendégeknek. Alkalmuk volt találkozni Izrael magyarországi nagykövetségével, Ilan Morral, és kötetlen beszélgetést folytatni vele az erעי és a magyarországi helyzetről, a két ország kapcsolatáról.

A szombat bejövételét a Nagyfüvaros utcai zsinagógában ünnepeltük.

A csoport étkezéséről az eddig is bevált módon gondoskodott a Magyar Evangéliumi Testvérközösség. A glatt kóser Hanna étterembe fizetett be. Ugyanígy gondoskodtak kóser reggeliről és vacsoráról is.

Örömmel vették a fiatalok Iványiék meghívását otthonukba, ahol lehetőség nyílt betekinteni a család életébe, valamint lovaglásra, állatsimogatásra. Részesei lehettünk több koncertnek is.

Utolsó nap a Dobló borbárban tartottunk zenés-táncos búcsúestet.

Akik Budapest utcáin találkozhatnak ezzel a tizennégy emberrel, akik a MET vendégei voltak, nem gondolhatták, hogy az Andrassy úton sőtandemben bringázó, boldogan éneklő, mókázó fiatalok nem látó emberek, és egy olyan országból jöttek, ahol mindennapjuk háborús támadások között zajlanak.

Az ő nevükben is köszönetet szeretnék mondani a Magyar Evangéli-

umi Testvérközösségnek, a Wesley János Lelkészképző Főiskola Kollégiumának, az ott dolgozóknak, a segítőknek és mindazoknak, akik munkájukkal hozzájárultak ahhoz, hogy nemcsak feledhetetlen napokat tölthetett itt a csoport, de barátságok is szövődtek. Keren Jaffe, az izraeli csoport vezetője külön kérte, hogy a továbbiakban a szociális munka terén is legyen lehetőség az együttműködésre az intézmények között.

Köszönet Iványi Gábornak és a MET-nek, hogy tevékenységükkel a mérleg nyelvét ismét jó irányba bilentették.

A zsidó újév beköszöntése után még üzenünk: „Jövőre Jeruzsálemben (Tel-Avivban)!”

Szeretettel: Keren, Ronit, Avihad, Jaarit, Limor, Sivan, Galina, Ido, Sisi, Eti, Inbar, Eluran, Betty, Tali és aki e sorokat lejegyezte,

Schlesinger Hanna

Az igazi „menschek”

Öten vették át idén a MENSCH Alapítvány kitüntetését

„Egy igazi Mensch” – mondja a jiddis azokra, akik emberségükkel példát mutatnak a többieknek. Mert a Mensch szó, amelyet a kelet-európai zsidóság a németből átvett, nem egyszerűen embert jelent, hanem jellemes, igaz, jámbor embert.

Amerikában, ahol a zsidó emigránsok megőrizték nyelvüket és hagyományait, a „Mensch” szó felér egy kitüntetéssel – mondja Geiger András, a MENSCH Alapítvány elnöke. Annak idején többek között azért hozta létre a civil szervezetet, hogy az kitüntesse a MENSCH-díjjal az arra érdemeseket. Az idei díjakat a Goldmark Teremben adták át Heller Ágnes filozófusnak, Mécs Imre politikusnak, Fekete László főkéntornak, dr. Magóné Tóth Gyöngyi tanárnak és Randolph L. Braham történésznek, holokausztkutatóknak.

Az ünnepséget Masa Tamásnak, a Sabbathsong Klezmer Band vezetőjének dala nyitja meg. A Zochrénu löchájim a közelgő ros hájáná alkalmából csendül fel – az énekes arra kéri az Örökkévalót, írja be nevünket az Élet Könyvébe. Majd Geiger András, aki a díjátadó házigazdája, fejti ki beszédében, mennyire elítélendő azok magatartása, akik elutasítják embertársukat csak azért, mert az zsidónak, külföldinek, romának, homoszexuálisnak született. A mai Magyarországon aggasztó méreteket öltött a jelenség, ami nem csoda, hiszen a rendszerváltás előtti rezsim mindenkit egyenlőnek állított be. A változással aztán, ahogy Geiger találóan mondja, „előjöttek a szőnyegből a svábbogarak”.

A rasszizmusnak, idegengyűlöletnek csak úgy lehet gátat vetni, ha tanítjuk a fiatalokat. És ezt már 10–12 éves korban el kell kezdeni. E téren példát vehetünk Németországról, ahonnan az ottani Élet Menete fiataljai eljöttek hozzánk és más európai országokba, hogy elődeik nevében bocsánatot kérjenek a zsidóktól, holott kollektív bűn nem létezik. Mégis fontosnak tartották, hogy megtegyék ezt a gesztust. Mindez annak a folyamatnak köszönhető, amely évtizedek óta zajlik Németországban – a holokauszt feldolgozása.

Fontos, hogy legyenek hősök – folytatja Geiger András. Emberek, akikre példaképeinként tekinthetünk. Ilyen volt Szenes Hanna, akit szerzte Izraelben nemzeti hősként tisztelnek. A MENSCH Alapítvány most benyújtott

egy kérvényt a magyar államhoz, hogy Magyarországon is nyilvánítsák nemzeti hőssé Szenes Hannát, aki zsidómentő küldetése közben, idén 70 éve halt mártírhálálát a Margit körüti fegyházban.

Az egybegyűlteket Heisler András, a Mazsihisz elnöke is köszöntötte. Erre az alkalomra kiválasztott néhány idézetet az Atyák bölcs mondásából – mindegyik egy-egy kitüntetésre célt, és a jelenlévők egyhangúlag találták ki, kiről van szó. Heisler ezután a civil hálózatok jelentőségét említette, hiszen egyedül a civilek azok, akik érvényesíthetik a társadalom igényét a politikai változásra.

Nagy taps köszöntötte a MENSCH-díj hajdani első kitüntetettjét, Schweitzer József nyugalmazott országos főrabbit. Schweitzer boldog új évet kívánt az egybegyűlteknél. „Valamennyien legyünk jó emberek, egymás derék, igyekvő honfitársai, önértetes, öntudatos, jó zsidók” – mondta a nyugalmazott főrabbi, majd áldást és békességet kért a közelgő új zsinagógai esztendőre.

Az Egyesült Államokban élő, 92 éves Randolph L. Braham levélben fejezte ki köszönetét a díjért. Üzenetét Geiger András olvasta fel. Braham professzor Ábrahám Adolf néven, erdélyi magyar zsidóként látta meg a napvilágot 1922-ben. A jeles holokausztkutató polito-

lógus és történész ma már a New York-i egyetem professzor emeritusa, de még mindig dolgozik. Hatvanál több könyvet írt és szerkesztett; legismertebb munkája a témában alapműnek számít „A népiértés politikája: a holocaust Magyarországon”. Braham elismerését fejezte ki a többi kitüntetettnek mint a magyar zsidó értékek hűségesei. A nemrégiben szívinfarktuson átesett Zita Szabolcs történész felvételről emlékezett a Brahammal való közös, gyümölcsöző munkájára.

Heller Ágnes filozófus, esztéta érdemeit Radnóti Sándor filozófus, irodalomtörténész ecsetelte, kitérve rá, mikor következett be Heller munkásságában a zsidósághoz való odafordulás: az utóbbi három évtizedben. Ezek után mulattató volt magától Hellertől hallani a saját történetét. Tízévesen nagy merészen kijelentette a tanárának: ő bizony nem hisz Istenben. Erre a tanár megkérdezte: „Hát a felebarátodat szeretted-e? Ez ugyanis a zsidó tanítás lényege. Tehát ha szereted a másik embert, akkor jó zsidó lány vagy. Istent csak ez érdekli, nem is kívánhatunk tőled ennél többet.” Mint Heller elmondta, egész életében erre törekedett. Hozzátette: a mai magyar zsidóságnak kötelessége számot vetni a saját múltjával. Gyökeresen szakítania kell azzal a tradícióval, hogy állandóan kompromisszumot köt a mindenkori hatalommal. A cél, hogy meghunyászkodó alattvalóiból igazi Mensché váljunk – hangsúlyozta Heller.

Mécs Imre politikus laudációját Dénes Gábor Balázs Béla-díjas filmrendező mondta el. Méltatta a díjazottat mint feltaláló mémnököt,

nyolc gyermek édesapját, de főként mint a magyar politika fontos szereplőjét, akit 1956-ban halálra ítélték, majd az ítéletet életfogytiglanra változtatták. Mécs Imre érdemei későbbi közéleti szerepvállalásáért is elvitatlanok, hiszen 1988-ban alapítója lett a Szabad Demokraták Szövetségének, majd 1990-től országgyűlési képviselőként állt ki a demokrácia ügyéért. Válaszában Mécs Imre így fogalmazott: legalább 300 embernek kellene most vele együtt a színpadon állnia. Azoknak, akiket vele együtt börtönöztek be. Elmesélte, hogy a zárkájában sokat beszélgetett egyik sorstársával, Angyal Istvánnal, aki túlélté Auschwitzot és egész családja pusztulását, mégsem volt benne gyűlölet. A harmincéves fiatalembert, akit egy demokratikusabb világért való küzdelemért ítélték halálra, a kivégzése előtt írt búcsúlevelében így fogalmazott: „Emberek emberré váltam, most már elmehek.” Mécs Imre megköszönte feleségének, Magyar Fruzsínának, hogy oly sok éve mellette áll, és részt vett minden harcában.

Dr. Magóné Tóth Gyöngyi tanár a kalocsai zsidóság történetének kutatásáért kapta meg a MENSCH elismerését. A későre nyúló ünnepségen ugyancsak nagy felelősségtudatról tett tanúbizonyságot, hiszen még ekkor is másnapi óráira gondolt, amelyeket a diákjainak kell tartania.

Megindító szavakkal jellemezte kedves kollégáját, Fekete László főkéntort Frölich Róbert, a Dohány utcai zsinagóga főrabbi. Hihetetlenül jó emberként írta le, aki soha senkiről egy rossz szót még nem mondott. Mindenkit szeret, és mindenki szereti. Olyan belső erő, kisugárzás jellemzi, amely isteni adomány, és csak a kiválasztottnak lehet jutalma. Amikor áll a Dohány utcai zsinagóga omedjánál, és végzi a funkcióját, akár ros hájáná – jom kipurkor, abba beleremeg, aki hallotta már őt, a bársonyos hangját, amelyben ott van a szíve, az ősei. A kántor héberül cházán, ami hasonlít a cházon szóhoz. Utóbbi látomást jelent. Amikor Fekete László belefeledekzik az imába, érezzük, hogy a hangja, amely a közösség küldöttjéé, eljut az égi kapukhoz. Az ő imáját meghallhatják, válaszolnak rá odafent, amiért a közösség hálás neki.

Fekete László, méltón önmagához, az újévi főimádság egy részletével köszöntötte meg a kitüntetést. A próféták kinyilatkoztatották: Ő az Örökkévaló, az Egyetlenegy, rajta kívül nincs másik isten – mondja. Az ima végén elhangzó Sómába valóban beleremeg a szív, s a kéz önkéntelenül a szem elé emelkedik.

Heisler András és Heller Ágnes. Hátterben Geiger András

Rados Virág

IZRAELI

Elfogták Kauaszmét

Izraelben még soha nem ült palesztin fogoly életfogytig...

Engedélyezték Huszám Kauasme (Husam Kawasme) vallomásának nyilvánosságra hozatalát, amelyben részletezte a három izraeli fiatalember: Ejal Jifrách, Gilad Sáer és Naftali Frenkel júniusi elrablásának és meggyilkolásának előzményeit és körülményeit.

Az emberrablás és a gyilkosság kitervelője és fő szervezője Jordániába kérszült szökni, amit a Sin Bét, az izraeli belső titkosszolgálat megakadályozott, amikor Suáfát menekülttáborban elfogta és letartóztatta. A főkolompós, a Hamasz nyugati parti szervezetének tagja, testvérével együtt a Gázai övezetben 220 000 sékelt gyűjtött össze az emberrablás anyagi kiadásainak fedezésére, amely pénzből megvásárolta a rablás célját szolgáló autót, két géppisztolyt, revolvereket és töltényeket.

Huszám Kauasme 1995-től hét évet ült izraeli börtönben a Hamasz tagjaként elkövetett terrorcselekmény büntetéséért. Egyik fivére, Mahmud Kauasme, 20 éves börtönbüntetését töltötte egy Beér-Sevában elkövetett kettős öngyilkos robbantás szervezése miatt, amely összesen 16 halálos áldozatot követelt, őt azonban 2011-ben, a Gilád Salit szabadon bocsátását lehetővé tevő ügylet során kiengedték.

A rablást és a gyilkosságot elkövető két terrorista, Maruán Kauasme és Amar Abu Aisa mindmáig szabadlábon van, tartózkodási helyük ismeretlen.

Maga Huszám Kauasme a gyilkosság után részt vett a három fiú holttestének eltemetésében, majd segítette a két gyilkost, hogy rejtékhelyet találjanak.

Huszám Kauasme a gyilkosság rekonstrukciója alkalmával elmondta, hogy Maruán Kauasme az elkövetés után jelentette: az „akció” nem úgy sikerült, ahogyan tervezték, miután csak egy túszt akartak ejteni, akit gyilkosságért elítélt terroristákra próbáltak volna kicserélni.

H. L.

Netanjáhu beszéde az ENSZ plénuma előtt

Benjamin Netanjáhu miniszterelnök az ENSZ plénuma előtt tartott beszédében bírálta azokat az országokat, amelyek támogatják az Iszlám Állam elleni katonai fellépést, ugyanakkor támadják Izraelt a Hamasz ellen indított „Cuk éjtán” hadművelet miatt.

Netanjáhu beszédében kifejtette, hogy az Izraeli Hadsereg a létező legmagasabb erkölcsi értékeket követi, és ebből kiindulva mindent elkövetett a Gázai övezet polgári lakosságának veszteségeinek minimalizálásáért, míg az izraeli polgári célpontokat támadó Hamasz rakéták százait telepítette lakókörzetekbe, iskolák, mecsetek, kórházak közvetlen közelébe. „Ha van háborús bűncselekmény, akkor ez az” – hangsúlyozta, hozzátéve, hogy a Palesztin Autonómia elnökének inkább ezt kellett volna kivizsgálnia az Izrael elleni vádaskodás helyett, miután a palesztin egységkormányban jelen van a Hamasz is.

Netanjáhu kijelentette, hogy az Iszlám Állam és a Hamasz azonos világnézetet vall és a radikális iszlám világuralmára törekszik, amit a világ vezetői a jelek szerint nem ismernek fel.

A Biztonsági Tanács öt állandó tagja, valamint Németország és Irán között az utóbbi nukleáris programjáról folyó tárgyalásokról szólva úgy fogalmazott, hogy harcolni az Iszlám Állam ellen és közben megengedni, hogy Irán elérje a nukleáris küszöböt olyan, mint megnyerni a csatát és elveszíteni a háborút.

Halmos László

Cseppkőbarlang Jeruzsálem mellett

Nagy cseppkőbarlangot fedeztek fel építómunkások Jeruzsálemtől délnyugatra.

Cseppköveknek nevezik a csepegő vízből kiváló ásványi alakzatokat. Anyaguk nagyon sokféle lehet, jelenleg 68 féle ásványból formálódott cseppkővet ismernek. A leglátványosabbak a karsztos barlangokban kalcium-karbonáttól, illetve aragonitból álló képződmények. Alakjukat tekintve lehetnek egyebek közt függő cseppkövek (sztalaktitok), álló cseppkövek (sztalagmitok), de függő és álló cseppkövek összenövésével cseppkőoszlopok (sztalagnátok) is képződhetnek.

Az izraeli természetvédelmi hatóság nem árulta el a felfedezés pontos helyét, mivel a barlang veszélyt jelenthet a látogatók számára. A szakemberek megkezdték a barlang felderítését és feltérképezését, ahol az elsődleges adatok szerint többféle cseppkő is található. A jeruzsálemi Héber Egyetem földrajztudományi intézetének szakemberei azt vizsgálják majd, hogy miképp lehet megóvni az egyedülálló természeti képződményt – írják izraeli hírportálok.

Izraelben több sztalaktitbarlangot tártak fel eddig. A leghíresebb az 1968-ban a Júdeai-hegyekben felfedezett Avsalom-barlang, amelyet 1975-ben nyitottak meg a látogatók előtt. Hossza 83 méter, átlagos szélessége 60 méter, magassága 15 méter, alapterülete pedig 5000 négyzetméter. A barlangban egész évben állandó a hőmérséklet és a páratartalom. A függő cseppkövek némelyikének a hossza eléri a 4 métert, de akadnak cseppkőoszlopok is.

MTI

SZÍNES

Elhunyt a Moszad legendás ügynöke

Nyolcvanhét évesen Tel-Avivban elhunyt Michael (Mike) Harari, az

izraeli nemzeti hírszerző titkosszolgálat, a Moszad legendás ügynöke és magas rangú tisztségviselője, az entebbei vakmerő túszzabadítási akció és az 1972-ben a müncheni olimpián megölt izraeli sportolók gyilkosai utáni kíméletlen hajtóvadászat kulcsfigurája.

Michael Harari 1927-ben született Tel-Avivban. 13 éves korában csatlakozott a bevándorlók alapította Hagana (Védelem) fegyveres szervezetéhez, három évvel később a Palmah elitalakulat tagja lett. A Moszadba 1954-ben lépett be, Európában és Afrikában verbuválva és kiképezve ügynököket az izraeli titkosszolgálat számára. 1970-ben a különleges operációs egység parancsnokává nevezték ki – írják izraeli hírportálok.

A legendás ügynök 1976-ban részt vett az entebbei akció előkészítésében, amelynek során az izraeli védelmi erők kommandósai kimentették a palesztin és német terroristák által foglyul ejtett és az ugandai főváros, Kampala repülőterén fogva tartott 102 túszt.

Kulcszerepe volt annak a műveletnek a megszervezésében, amelynek során „levadászták” a Fekete szeptember palesztin terrorszervezetnek a 11 izraeli sportoló életét követelő 1972-es müncheni olimpiai túszzadrámáért felelős tagjait.

A terrortámadást és az azt követő megtorlás történetét Steven Spielberg 2005-ben bemutatott München című filmje örökíti meg. A George Jonas (Jónás György) magyar származású kanadai író-újságíró Megtorlás: egy izraeli antiterrorista csoport igaz története című regénye alapján forgatott film a Harari által vezetett titkos különítményt követi nyomon, amelynek feladata a müncheni vérengzéssel gyanúsított 11 palesztin felkutatása és likvidálása volt.

A Moszad történetének egyik legnagyobb fiaskója is azonban Michael Harari nevéhez fűződik: 1973-ban a norvégiai Lillehammerben a Fekete szeptember tervezési főnöke, Ali Hasszán Szalameh helyett egy marokkói származású pincért öltek meg.

Sabtai Savit, a Moszad egykori vezetője érdemeit méltatva a legendás ügynök rendkívüli bátorságáról beszélt, amellyel kiérdemelte beosztottainak feltétlen odaadását. „Tűzbe mentek volna érte” – hangsúlyozta Sabtai Savit, aki azt is elmondta, hogy élete utolsó szakaszában Mike Harari egy teljesen új doktrína kidolgozásán munkálkodott.

MTI

Különleges határkövet találtak Izraelben

Egy különleges kőhalmot fedeztek fel Izrael északi részén, nagyon közel a Galileai-tengerhez. (A Galileai-tenger Izrael legnagyobb édesvízű tava.) Szakértők szerint ezeket a köveket a bibliai időkben illesztették össze. A Föld legalacsonyabban (209 méterrel a tengerszint alatt) fekvő édesvízű tavát Kineret-tóként, Tiberias-tóként, a Bibliából pedig Genezáreti-tóként ismerjük.

A Galileai-tengertől mintegy 13 kilométerre található óriási kőhalm 150 méter hosszú, 22 méter széles és nagyjából nyolc méter magas. A helyszínről előkerült kerámia alapján úgy becsülik, hogy időszámításunk előtt 3050–2650 között készülhetett. Ha pontos a kormeghatározás, akkor ez a köremszer idősebb az egyiptomi piramisoknál és a Stonehenge-nél is.

Ido Wachtel, a jeruzsálemi Héber Egyetem munkatársa szerint a kőhalm nagy valószínűséggel egy látványos határkőként arra szolgált, hogy mindenki tudja, meddig terjed a Bét-Jerah település területe. A félhold alakú kőhalomról mások azt feltételezik, hogy a mezopotámiai holdistennel lehet kapcsolatban.

Egyébként nem ez az egyetlen különös kőhalm a környéken. Egy másik, hatvanezer tonnás követ a közelmúltban fedeztek fel a Galileai-tengerben. A Golán-fennsíkon található az úgynevezett Rujum el-Hiri emlék. A megalitikus építmény a kőkorból származik, időszámításunk előtt 4500–3500 között emelheték. Megépítéséhez 42 ezer tonna bazaltkővet használtak fel. A szentföldi „Stonehenge”-ként emlegetett helyről egy amerikai régész három évvel ezelőtt azt állította, hogy a megalitikus kőépítmény, az „égbe való temkezés” helyszíne négy kőkörből áll, amelyek közül a külső átmérője meghaladja a másfél száz métert, magassága pedig 2,4 méter lehetett.

Ötvös Zoltán / NOL

Továbbra is Irán a főellenség

Továbbra is Iránt tartja az első számú fenyegetésnek az izraeli kormányfő, aki a Teherán vitatott atomprogramjáról folyó tárgyalások folytatása előtt ismételtan arra figyelmeztetett, hogy Irán nem juthat nukleáris fegyver birtokába.

A Jerusalem Post című lap internetes kiadásában azt írta: Benjámín Netanjáhu szűk körben úgy fogalmazott, nem az Iszlám Állam nevű szélsőséges szunnita szervezet, hanem továbbra is az jelenti a legnagyobb veszélyt a régió biztonságára, ha Irán atomfegyverre tesz szert.

Teherán „az első számú veszélyforrás, mert egy nukleáris fegyverrel rendelkező Irán megváltoztatja a történelem menetét” – idézte a lapnak a kormányfőt az izraeli kabinet egyik képviselője. Szerinte Netanjáhu síkraszállt az Iszlám Állam elleni határozott fellépés mellett is. A miniszterelnök hangsúlyozta, nem szabad enyhíteni a Teheránra gyakorolt nyomáson, hogy rábírják Iránt a terrorizmus elleni harcban való együttműködésre.

MTI

Izrael biztonságos a turistáknak

Minden turista biztonsága szavatolt Izraelben, a kialakult konfliktusban egyetlen turistának sem esett baja – mondta Ilan Mor, Izrael nagykövete egy budapesti sajtótájékoztatón.

A nagykövet hibás lépésnek nevezte, hogy a Ben Gurion Nemzetközi Repülőtérre közlekedő járatok többségét korábban felfüggesztették a légitársaságok. Izrael nyílt, demokratikus, pluralista állam, ahová bárki beléphet és távozhat, és ahol betartják, betartatják a vallásszabadságot – jelentette ki, hozzátéve: a biztonsági erőknél az egyén védelme mindennél fontosabb.

Várad János, az El Al izraeli légitársaság magyarországi vezetője elmondta, március óta napi két járat közlekedik Budapest és Tel-Aviv között, amelyek 90 százalékos átlagos töltöttségi mutatóval üzemelnek.

Az izraeli turisztikai hivatal adatai szerint tavaly 14 ezer magyar ment Izraelbe, az El Al járatain 74 ezren utaztak összesen. Idén július végéig 65 ezer utasa volt a légitársaságnak, ebből 9 ezer volt magyar. A teljes utasszám 52 százalékkal emelkedett az első hét hónapban. Várad János ismertetése szerint a magyar utasok helyfoglalása az elmúlt pár hétben három százalékkal növekedett.

MTI

Ferenc pápa ünnepi üdvözlőlevele a római főrabbinak

A római főrabbi

„Isten adja, hogy együtt hozzájáruljunk az igazságosság és a béke elősegítéséhez egy olyan világban, amelynek oly nagy szüksége van rá” – ezt kívánja Ferenc pápa üzenetében, amelyet a római főrabbinak, *Riccardo di Segnino* küldött a ros hájáná, a jom kippur és a szukkot ünnep alkalmából. A pápai üzenetet az *Osservatore Romano* vatikáni napilap közölte. A Szentatya szívből jövő kívánságait küldi a római zsidó közösségnek, majd Isten áldásáért fohászkodik, hogy az ünnepnapok hozzanak számukra örömet, valamint erősítsék családi és közösségi kapcsolataikat.

(gá) / Vatikáni Rádió

Emlékezés a füleki zsidóságra

A soá mártírjaihoz méltó megemlékezést tartottak a dél-szlovákiai Füleken. Először *Ervin Schönhauser* héber és jiddis dalokat énekelt, *Rudolf Cikatrius* kísérté klarinéton. Ezután a polgármester, *Jaromír Kaliciak* szólt a holokausztról és helybéli áldozatairól.

A Sydneyben élő *Frank Löwy*, a város jeles szülőtte beszédében kiemelte, hogy a 2013-ban ünnepélyes keretek között felavatott emlékmű örökre emlékeztet majd a füleki zsidóságra. Mint mondotta: akinek nincs múltja, jövője sincs. Reméli, hogy családja, gyermekei, unokái, dédunokái is felkeresik majd ezt a helyet, ahonnan öt tizenegy éves korában elhurcolták. Neki Sándor testvérével együtt sikerült túlélni a borkalmakat, a legidősebb testvér azonban Auschwitzban halt meg, ahonnan a mintegy háromszáz lelket számláló zsidó közösségből mind-

össze harmincan tértek vissza, azonban később az emigrációt választották.

Agócs Attila, a Füleki Vármúzeum igazgatója felidézte az 1820-ban megalakult hitközség történetét, visszaemlékezett a zsidónegyedre, ahol a zsinagóga, az iskola és a mikve állt. Ezeket az 1960-as években bontották le. A templom helyét jelzi az emlékmű.

Az eseményt *Ervin Schönhauser* dalai zárták. Ezt követően a város fogadást adott a *Bebek Panzióban*, ahol baráti beszélgetésre, az emlékek felidezésére került sor.

A rendezvényen nagy számban vett részt a helyi lakosság, ott voltak a losonci és a rimaszombati közönség képviselői. Magyarországról a salgótarjáni hitközség képviseltette magát *Tóth Klára* elnök vezetésével. (bte)

Weboldal Auschwitz felszabadításának 70. évfordulójára

Az egykori német náci haláltábor helyén működő dél-lengyelországi Auschwitz Múzeum külön internetes oldalt nyitott a tábor felszabadításának 2015. január 27-én esedékes 70. évfordulója alkalmából.

A 70.auschwitz.org oldal tájékoztat az egykori tábor területén és világszerte rendezendő különféle évfordulós megemlékezésekről és a tábor 1945-ös, a Vörös Hadsereg által 1945. január 27-én végrehajtott felszabadításának krónikájáról. Ezen a napon – amely tíz éve a holokauszt áldozatainak nemzetközi emléknapja – hagyományosan sok országban rendeznek konferenciákat, kiállításokat, találkozókat, megemlékezéseket.

Piotr Cywinski, a múzeum igazgatója szerint a 70. évforduló eltér az eddigi kerek évfordulóktól: ez lesz ugyanis az utolsó alkalom, amikor még nagy számban jelen lehetnek a túlélők is. Ezért – mint hangsúlyozta – a következő nemzedékek felelőssége lesz a haláltábor emlékének megőrzése és továbbadása.

Az évforduló alkalmából adománygyűjtő felhívást fogalmaztak meg a 120 millió euróra tervezett Auschwitz Alapba, amelyből a tábor épületeinek további konzerválását és fenntartását finanszíroznák. Eddig már 31 ország fizetett be az alapba.

A náci 1940-ben létesítették az auschwitzi koncentrációs tábor, majd két év múlva a hozzá kapcsolódó birkenauai lágert, ahol a gázkamrák működtek. A több altáborból álló auschwitz-birkenauai koncentrációs és megsemmisítő tábor komplexum lett a zsidó holokauszt fő helyszíne, ahol legkevesebb 1,1 millió ember vesztette életét az iparszerű megsemmisítés, kivégzések, betegségek vagy éhhalál következtében, nagy többségükben zsidók egész Európából, köztük 350–400 ezer magyar zsidó, de sok lengyel, roma és szovjet hadifogoly is.

MTI

Nyugdíjasok fohásza

Uram, vigyázz rám, hogy öregségemben is szerethető legyek.

***

Fékezd meg túlbuzgóságomat, amellyel azt képzelem, hogy nekem minden témához mindig mondanom kell valamit.

***

Szabadíts meg attól a jó szándékú segíteni akarástól, amellyel mindig én akarom elrendezni mások rendezetlen ügyeit.

***

Ne vegyem zokon, ha az emberek beavatkozásnak nevezik a segíteni akarásomat.

***

Taníts meg arra, hogy okos legyek, de nem okoskodó. Legyek mindig készen a szolgálatra, de a mellőzést is el tudjam fogadni.

***

Sok bölcsességet halmoztam fel életemben, és nagyon sajnálom, hogy ezt nem tudom másoknak továbbadni.

***

Beletörődtem, Uram, de ugye megérted azt a kérésemet, hogy legalább néhány barátom maradjon az utolsó években!

***

Taníts meg arra, hogy tudjak hallgatni a betegségeimről és a nehézségeimről. Ezek évről évre növekednek, és velük együtt nő bennem a hajlandóság arra, hogy mindig ezekről beszéljek.

***

Nem merem azt a kegyelmi ajánlékot kérni Tőled, hogy őszinte együttérzéssel tudjam hallgatni másoknak a betegségekről szóló folyamatos panaszkodását. De legalább adj erőt, hogy türelmesen végighallgassam őket.

***

Azt sem merem kérni, hogy halványodó emlékezőképességemet erősítsd vissza olyanná, amilyen regény volt. Inkább azt kérem, hogy adj nekem több szerénységet és kevesebb magabiztosságot, amikor előfordul, hogy mások ugyanarra az esetre másképp emlékeznek, mint én.

***

Ajándékozz meg azzal a csodálatos bölcsességgel, amely beláttatja velem, hogy én is tévedhetek.

***

Taníts meg arra, hogy elítéletektől és irigységtől mentesen fel tudjam fedezni az utánam következő nemzedékek igazát, és ajándékozz nekem azt a derűs szabadságot, hogy sok jót tudjak mondani a fiatalokról.

***

Tölts be úgy szeretettel, hogy öregségemben is szívesen szóba álljanak velem az emberek.

***

Tudom, hogy nem vagyok szent, de azt is tudom, hogy az öregember örökös zsörtölődése az ördög munkájának csúcsteljesítménye.

***

Add, Uram, hogy így legyen!

(Forrás: internet)

ZSIDÓ VILÁGHÍRADÓ

Fehéroroszország

A zsidó társadalmi szervezetek és a hitközségek szövetsége Izraelt támogató megmozdulást szervezett Minszkben. A Közösségi Ház előtti gyűlésre nemcsak a fővárosból, hanem más településekről is érkeztek résztvevők. A gyerekek üdvözlőlapokat készítettek távoli testvéreiknek, és a megjelentek aláírták az izraeli, valamint a belorusz zászlóval díszített hatalmas tablót. *Borisz Gerstein*, a közösség vezetője a Fehéroroszországban élő zsidók nevében támogatásáról biztosította *Benjamin Netanjáhu* izraeli miniszterelnököt. A rendezvényen felszólalt *Josef Shagal* izraeli nagykövét is. Az esemény fénypontja a Haifa és Asdod lakóival történt videobeszélgetés volt.

Portugália

A TAP portugál nemzeti légitársaság legújabb, Airbus 319 típusú repülőgépét Aristides de Sousa Mendes egykori diplomatáról nevezte el. Mendes a második világháború kitörésekor a franciaországi Bordeaux-ban főkonzul volt, és mintegy harmincezer üldözöttnek, köztük tízezer zsidónak adott menekülést jelentő vízumot. A fasisztabarát Salazar-rendszer „a kormányzati utasítások megszegése” miatt 1940-ben beosztásából felmentette és a külügyi szolgálatból eltávolította. A diplomata később nagy nélkülözések között élt, és 1954-ben, 59 éves korában halt meg. Salazar bukása, az 1974-ben történt „szegfűk forradalma” után Sousa Mendest rehabilitálták, és példátlan érdemeit hazájában és külföldön is elismerték. A Jad Vasem már 1966-ban posztumusz a Világ Igazai közé sorolta.

Mendes

Franciaország

A Jewish Agency tájékoztatása szerint Izrael alapítása óta első ízben érkezett a legtöbb alijázó Franciaországból. Számuk január eleje és augusztus vége között 4566 volt, ami jelentősen meghaladta a múlt évi, rekordnak tekintett 3263 főt. Izraeli szakértők az év végéig hatezer francia bevándorlóval számolnak, amit elsősorban az egyre gyakoribb antiszemita provokációk, a rossz gazdasági helyzet és a növekvő munkanélküliség indokol. A változó tendenciát mutatja, hogy Ukrajnából „csak” 3252 és Oroszországból 2632 személy emigrált a jelzett időszakban Izraelbe.

Szlovákia

Robert Fico kormányfő hivatalosan is bocsánatot kért a második világháború alatt a náccal együttműködő szlovák bábállam zsidó polgárainak szenvedéséért és a deportálásokért. A miniszterelnök nyilatkozata a Tiso-féle fasiszta kormányzat által hozott zsidóellenes törvények elfogadásának 73. évfordulója alkalmából történt, amelyről 2002 óta minden évben meg-

Emil Floris: a zsidók a felelősek a holokausztért

(Fotó: SME)

emlékeznek. *Stanislav Zvolensky*, a Szlovák Püspöki Konferencia elnöke bírálta *Emil Floris* katolikus papot, aki a zsidókat tette felelőssé a holokausztért. Floris szavait élesen elítélte *Lucia Kollárová*, a Szlovákiai Zsidó Hitközségek Szövetségének szóvivője is. *Jozef Tiso* katolikus pap államelnöksége idején hetvenezer szlovák zsidót hurcoltak Auschwitzba, akiknek a túlnyomó többsége elpusztult a végső megoldás során. Háborús bűntettek elkövetése miatt Tisót bíróság elé állították, és 1947-ben kivégezték. Személye körül jelenleg is sok a vita, és egyes szélsőséges nacionalista csoportok nosztalgiát táplálnak iránta.

Szerbia

Az első világháború kitörésének századik évfordulója alkalmából „Szerbiai zsidók az első világháborúban” címmel kiállítás nyílt a belgrádi Zsidó Történelmi Múzeumban. A bemutató és a szimpóziumok emléket állítanak azoknak a férfiaknak és nőknek, akik akár katonaként, akár egészségügyi szolgálatot teljesítve részt vettek a nagy világháborúban. *Vojislava Radovanovic* igazgatót teljesítette részt vettek a nagy világháborúban. *Vojislava Radovanovic* igazgatót teljesítette, hogy újból kiadták azt az eredetileg 1927-ben megjelent könyvet, amely a háborúban elesett vagy meggyilkolt zsidók tiszteletére készült. *Radmila Petrovic* tanácsos szerint a kiállítással a múzeum ápolja a kis zsidó közösség történetének, kultúrájának a hagyományait, és csatlakozik a más országokban rendezett megemlékezésekhez.

Kovács

Volt egy kislány, Anikó

A Spinoza egy rendkívüli filmvetítés helyszíne volt. Méghozzá egy olyan filmet vetítettek le, mely Szenes Hanna – alias Szenes Anikó – életéről szól. A mozit a nagyközönség még soha, vagy alig-alig láthatta. Holott 1999-től arra vár, hogy láthassák. Talán most, hogy Hanna halálának 70. évfordulója közeleg, valamelyik csatorna a műsorára tűzi. Legálábbis remélem. Megérne egy „misé”, hiszen a normális országokban akkora kultusza van, hogy beépítették a tantervekbe is. Sírja Jeruzsálemben a Golda Meir melletti helyre került. A dokumentumfilm *Dénes Gábor* nevéhez fűződik, méghozzá ezer szállal. Ő készítette a riportokat, ő fényképezte, és ő is rendezte. Ráadásul jelen volt a vetítésen is, sőt, a film után kérdezz-felelek közönségtalálkozóval is színesítette-szomorította a nagyérdeműt.

Persze Szenes Hanna sorsa is szomorú, hisz amikor arról érdeklődtem

Dénes Gábortól, hogy a szerelem jelen volt-e az életében, így felelt: „Nem. Mégsem ártatlanul halt meg!” Nem folytatta, mindnyájan értettük, hogy a vallatói vagy az elfogói becsületenitették meg.

Olyan jól sikerültek a kutatómunkák, hogy Hannát gyerekként látjuk a Rózsadombon, ahol főleg Gyuri bátyjával játszott a kertjükben. Hol egy kis diafilm, hol fotók, hol élő szemtanúk szólnak meg arról, hiszen felnőtt nem is, de gyerekkora az volt. Már serdülő lányként is tudta, hogy ír akar lenni. Lett is! A versei mellett írt naplót, színdarabot. Ez a hivatás nem állt messze a családtól, hiszen édesapja, Szenes Béla elismert színpadi szerző volt. Ars poeticáját így fogalmazta meg: „Nagy lélek szeretnék lenni, ha Isten is engedi!”

És ekkor jött életében a nagy változás. A változáshozót Hitlernek hívták. A két Szenes gyerek belépett a cionis-

ta mozgalomba, hogy eljussanak Palesztinába. Szinte az utolsó menekülési percekben ehhez meg is kapták az útlevelet. Gyuri bátyja először Nyugat felé vette az útírányt, míg Hanna egyből Palesztinába indult. Megérkezvén azt mondta: „Itthon vagyok!”

A rendező remekül megoldotta, hogy lássuk azt a Palesztinát, ahova érkezett, és lássuk az 1994-es állapotokat is, amikor riportjait készítette. 94-ben még élt Hanna testvére, Giora Szenes, ő mesélte el, hogy a háború végén az édesanyjuk is Izrael földjére érkezett. A film olyan egyetemes értékű, hogy mindenkinek látnia kéne. Korra, nemre, vallásra való tekintet nélkül.

De mi lett Hannával? 1943-ban kitalálta, hogy hazajön az anyukáért, és közben megszervezi a fiatalok kihozatalát. Ehhez persze sokat kellett tanulnia, mert az angol tisztakar feladataival „érdekes módon” nem volt tisztában. Például azzal, hogy kell ejtőernyőzni, hogy kell kódokat betanulni és használni. Szóval volt dolga elég, de állta a sarat. Nem nőként indult a csatába, hanem mint Hitler ellenfele. És elindultak (mert többen voltak), hogy Jugoszlávián át hazajöjjenek. Persze a „legjobbkor”, 1944 márciusában. Bár felettesei lefűjták a műveletet, de Hannával nem lehetett bírni. Jönnie kellett. Útközben elfogták, és ettől kezdve elindult a halálba. Ugyanis a kódot, melyet ki akartak verni belőle, nem árulta el.

Anyjával, akit szintén bebörtönöztek miatta, még tudott találkozni. Azt súgta a fülébe: „Anyám! Bocsáss meg!”

Aztán 1944. november 7-én örök álltak meg a cellájánál: „Szenes Hanna jöjjön velünk, de ne hozzon semmit magával!” Végül is beteljesült a vágya: nagy lélek lett!

Bozsán Eta

Berlinben új mikvét avattak, amelynek magyar vonatkozása is van. Az anyagi háttérrel az egykori makói gyülekezet neves rabbija, Vorhand Mózes egyik leszármazottja biztosította. A helyi viszonyoknak „megfelelően” a brachá héberül és fonetikus orosz átírásban is olvasható.

PESTI IZRAELITA HITKÖZSÉG

תפלה בלא כונה בנרף בלא נשמה
Az ima áhitat nélkül olyan,
mint a test lélek nélkül

Kérőszó és szeretetteljes figyelmeztetés istentiszteletünk rendje és méltósága érdekében
(Kivonat a Pesti Izraelita Hitközség templomi rendjének szabályzatából)

A templom szentsége megköveteli a közönségtől, hogy magatartásával az istentisztelet áhitatát és méltóságát meg ne zavarja.

A templom földszinti padosaiban rendes istentiszteletek alatt **csak férfiak, nők pedig kizárólag a számukra fentartott helyeken** foglalhatnak helyet. A padok ülődeszkáira felállani nem szabad.

A rabbik, kántorok helyein, a frigszekrény emelvényén s az előljárók részére fentartott helyeken: az illetékeseken kívül más nem ülhet. Az emelvények **tisztelethelyeit kizárólag az erre illetékesek**: sötét ruhában, fekete kalapban (az alkalomszerűen kötelező Talisszal) foglalhatják el.

Jövés-menés, helykeresés, beszélgetés, köszöngetés, kalaplengetés, integetés, tetszésnyilvánítás a templomban tilos.

Az áhitatot zavarja, az istentiszteletet és a szent helyet profanizálja az **imakönyvek papirburkolatos ki- és becsomagolásának zaja**.

Alljunk fel azoknál az imáknál, amelyeknél a rabbik felállanak!

A Tóra kivételének és behelyezésének körmenetén **a szent Tórákat illeti a hódolatteljes üdvözlés; a körmenet kíséretének tagjait szóval, vagy kézfogással ne köszöntsük!**

A templomok és istentiszteletek rendjének intézőszerve a **templomi előljáróság**, amely a templom és az istentisztelet rendje fölött a főfelügyelet gyakorolja. A templomi előljáróság **a hívők megértő jóindulatába ajánlja a templomgondnok és a templombiztosok intézkedéseit**.

A templomgondnok s a templombiztosok az istentisztelet méltósága és rendje érdekében érintkeznek a közönséggel: segítsük és támogassuk valamilyen módon őket a közös áhitat zavartalan szépségét és összhangját biztosító felügyeletükben és a szent célt szolgáló intézkedéseikben.

A templom udvarán, előcsarnokaiban, lépcsőházaiban, vagy a templom bármely helyiségeiben a dohányzás tilos.

SPÁNN GÁBOR

Póker

Szerettem általában tartózkodnak attól, hogy témát ajánljanak megírásra. Nemrégiben megtörtént az a ritka csoda, hogy a fiam – aki élő hardveremként számítógépes használhatatlanságom okán e sorokat is helyettem írja – azzal jött hozzám: azt hiszem, papa, ezzel a sztorival tudsz valamit kezdeni. A történet ros hátsán után és még jom kippur előtt, a köztes héten esett meg.

Elmesélte, hogy napközben a félig üres 5-ös busszal jött valahonnan haza, ahol furcsa élményben volt része. Kivételesen ülőhelyet kapott, amivel szemben, a busz túldoldalán, egy érdekes figurán akadt meg a szeme. A fiatalember, aki 30-as éveivel végén járhatott, úgy festett, mint akit egy vándorcirkusz lakócsijából száműztek. Izmos felsőtestét Molnár Ferenc Hintáslegényének fehér alapon kék csíkos pólója fedte, amin egy rikító türkizkék zakót viselt, sztreccsnadrágjának mindkét szára más-más színű volt, és a lábán virított egy straszokkal kirakott edzőcipő. Az én fiamban azonnal felmerült az ötlet, hogy ez a porondmester-figura milyen jól fest majd az interneten a közösségi oldalon, ahol amúgy is egymással vetélkednek, ki tud több jól elkapott pillanatképet megörökíteni amúgy vidámságban nem bővelkedő életükből. Ezért telefonjával óvatosan, mintegy lesből, épp megörökíteni készült a fura figurát, amikor megállt a mozdulata. Tudniillik a fiatalember benyúlt rikító zakója belső zsebébe, és onnan kivett egy láthatóan 5775-ös évszámot és héber betűket viselő luachot, vagyis a zsidó új év naptárát, és gondosan tanulmányozni kezdte. Ekkor az én fiamban, mint elmondta, megállt az ütő. Átlépett homo sapiens üzemmódba, szemben a trendi moho sapienssel, és elgondolkodott. Először is magában átértékelte a bátorság szó általa ismert tartalmát. Mert mint nevetve elmondta, számára eddig a bátorság szinonimája az volt, ha valaki pl. bement egy magyar falusi kocsmába, és gatlástalanul megevett a söröspulton üvegburra alatt tartott vagdalt húsból kettőt-hármat. Na ez a rekord fiam fejében megdőlt. Itt ült vele szemben ez a bohóc, aki fényes nappal egy busznyi utazóközönség szeme előtt héber betűs, virítóan zsidó tartalmú olvasmányt tartott a kezében, és gondtalanul tanulmányozta. Innen kezdve a fiam kukkolóából átment szurkolóba, nehogy baja essék emiatt a fiatalembernek, ami figyelembe véve a jelenlegi állapotokat, szinte a levegőben lógott. Ezután gondolatban azon kezdett filózni, ha ez a fiú zsidó, hogy lehet ennyire hülye, hogy ilyen cirkuszi porondmesterhez illő szerelésben ismerkedik a zsidó új év ünnepeivel, és teszi mindezt egy tömegközlekedési eszközön. Ezért annak ellenére, hogy neki nem ott lett volna dolga, leszállt a fiatalember után. Ahogy elment a busz, szókimondásáról híres magzatom odafordult a fiatalemberhez, és in medias res, mintegy „megkóstolódó”, ráköszöntött az ősi kíváncsisággal: Lősonó tajvó!

A fura figura értetlenül nézett rá, majd mikor leesett nála a már nem létező tantusz, így szól. Amit most mondtál, nem értem, mert nyilván héber szöveg, de én nem vagyok zsidó. Akkor miért tanulmányozod a zsidó naptárát? Ekkor zavarba jött a fiú, és megmondta az őszintét. Tudod, korombeli vagy, meg fogod érteni. Az interneten megismerkedtem egy nagyon helyes lánnyal, Zsuzsival, aki beszélgetésünk során elmondta, hogy ő zsidó, itt lakik Zuglóban, és mára végre elértem, hogy hajlandó velem meginni egy kávét. Most pedig „készülök belőle”. Mivel zsidó lány még nem volt az életemben, szeretném tudni, hogy miről beszélgetsek vele, és kicsit tanulmányozom a zsidó szokásokat, ahogy tapasztaltnak legyek. Miután megmondta a lány családi nevét is, fiam rájött, hogy ismeri őket. Vallásukat gyakorló, igazi behóved családról volt szó, és gyermekemben csendben gyökeret vert a gondolat, hogy ebben a szerelésben nem biztos, hogy nyereg lesz az általa ismert Zsuzsinál ez a versenyző. De félretéve minden előüéletet, megnyugtatta furcsa új ismerősét, hogy a zsidó lány is nőből van, ha hajlandó vele találkozni, akkor bizonyára lát benne fantáziát, és ugyanúgy örül minden kedvességnek, figyelemnek, mint korosztályának bármilyen vallású más tagja. És mit tanácsolsz – kérdezte a fiatalember –, milyen programot ajánlhatsz, ha hajlandó velem ezután is találkozni? Ekkor, mint szégyenkező mosollyal arcán fiam bevallotta, felébredt benne a kisördög, mely bennem több mint 50 éve él és dolgozik. Azt mondta ennek a Fellini-szalajtott figurának: Tudod mit? Van egy király ötletem, amivel tuti révbe érsz. Mielőtt elváltok, e hét szombatra, október 4-ére, hívd meg Zsuzsit egy előkelő, jó konyhájú belvárosi étterembe ebédre, és biztosítsd róla, hogy minimum Martinival kezdtek és francia pezsgővel zártok. Nincs nő, aki ilyen ajánlatnak ellen tudna állni. Te megörültél – jött a válasz –, én egy csóró árufeltöltő vagyok egy hipermarketben, egy ilyen ebédre a havi bérem menne rá, a kávét most ki tudom fizetni, de szombatra már annyi pénzem marad csupán, amiből legföljebb szotyit vehetek. Fiam nem engedte ki a markából, és azt felelte. Tudod mit? Ne parázz! Ird fel a telefonszámomat, ajánld meg a gazdag ebédet, és ha az egy filléredbe is kerülne, hívj fel, és ígérem, kifizetem. A fiú elcsodálkozott, majd hálálkodni kezdett. Nahát, te igazán frankó gyerek vagy, a Zsuzsi is csoda csaj, ha Zuglóban ilyenek a zsidók, lehet, hogy megkérlek, mutass egy zsinagógát, és én azonnal betérek. Fiam erre már nem felelt, nem tette hozzá, hogy nemcsak a zsinagógát ismeri, de rabbinkat is, mert attól félt, hogy a belelkedett bohóc még ott, az Erzsébet királyné útja sarkán vele végezteti el magát a circumcisiót...

Én, hallva a történetet, csupán ennyit kérdeztem. Mondd, Ricsi, nem pókerrezel te egy kicsit? Mi van, ha ez a Zsuzsi valóban elmegy enni a fiúval, és te fizethetsz egy vagyont. Ó szemrehányóan rám nézett, és ennyit mondott: Papa! Gondolkoj el. Én azt mondtam újdonsült haveromnak, ragaszkodjon hozzá, hogy az ebédmeghívás csak október 4-ére, szombatra vonatkozik, hisz tudod, hogy az jom kippur napja, vagyis „hosszúnap”...

Én elszégyelltem magam, hogy ilyen kézenfekvő halachikus dátumra a fiam emlékezett, de jólesően nyugtáztam, hogy ha sokat nem is fog örökölni tőlem, de humorérzetet biztos...

...és ideje van a nevetésnek

- Hallom, megnősültél.
- Igen, már sehogy sem ízlés a vendéglői koszt.
- Na és most?
- Most már ízlés.

***

Sulyokék vendégeket várnak.

- Drágám – szól a feleség –, tedd el a gyerekbiciklit az előszobából, mert a Parajdiékat is meghívtuk.
- Na és? A Parajdiék nem lopnak.
- Tudom. Csak nehogy felismerjék!

***

Ádám és Éva beszélget:

- Ádám, mondd csak, szeretsz engem?
- Miért, kit szeressek?!